

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. IV. Evagationum animi, quænam origines sint remotæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

serum, asinus meus precari me non sinit. Egres-
sus igitur hoc jam egit, ut asinum venderet: sa-
tius esse ratus asino carere, quam offensum habere
Deum.

Isidorus Pelusota hominem istum censet audacis-
simum, qui Deum patrem appellat, & nil minus facit,
quam quod decet filium. Dicit quidem: *Sanctificetur
nomen tuum*; ille ipse tamen quotidie, & horis paene
singulis divinum nomen verbo violat. *Adveniat regnum
tuum*; cogitationes interim impurissimas, Venerem
& orcum oleas, in animo nutrit. *Fiat voluntas tua*.
Ipsa nihilominus sui sensus & cerebri homo vix un-
quam vult, quod vult Deus. *Paxem nostrum quotidia-
num da nobis hodie*: cum tamen infatigabilis sit vorago,
nec victum quaerat, sed opes & divitias, & datis à Deo
utatur contra Deum. *Dimitte nobis debita nostra, sicut &
nos dimittimus*. Impudentissimus mortalium veniam
petit, ipse inexorabilis perstat, & vel digitulo ictus,
ignem vomit, gladium fringit, paribulum minatur, B
in minimas laevit injuriolas. Et ne nos inducas in tenta-
tionem, sed libera nos à malo. Ratum teneamus amici: hic
homo vult à malo liberari, nullam interim mali aut
peccati occasionem vitat. Non nescit, quo loco pu-
dicitia, quo sobrietas, quo castitas periculum adeat, id
tamen non declinat: Ludit & jocatur cum Deo. Ita
oramur, & simul nescio quae somniamus. Psalmos per-
curramus, orationem Dominicam aliquoties rapimur
convolvimus. Quaerat quis non immerito: Quid ora-
sti? Nescimus ipsi, imò dubitamus, an dixerimus, quae
diximus.

Adversus hos oratores Deus jam olim gravissimè
quaestus per Isaiam: *Appropinquat populus iste ore suo, in-
quit, & labiis suis glorificat me, cor autem ejus longe est à me*.
Christus Dei filius idem per Matthaeum queritur: *Pop-
ulus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me*.
Luscina inter complures corvos non potest placere
cantu. lingua inter tot animi evagationes placere non C
potest oratu.

Fit nonnunquam in pagis, ut unicuique modera-
tor inter duos tresve solum puerulos stet ad grand-
pulpitum, sacerdoti respondeat, hymnum Angelorum,
& Apostolorum symbolum cantet. Hem quam
insuavis Musica! sed longè insuavior est illa, cum
lingua sola labris tantum adjuvantibus orat, aut can-
tat; lingua velut organum Musicum est, addendum
cor, aliàs rusticanus ille laborum ac linguae concen-
tus, Deo minime probabitur.

§. V.

Mratur è purpurato senatu Bellarminus Theo-
logus, quomodo Deus rem tam indignam to-
leret: *Ecce, inquit, loquimur cum Deo; & statim ab
imaginatione ad alia cogitanda tracti, & erga Deo verti-
mus. Quis nostratum dominorum ferret famulos suos se
cum loquentes, cor immò se neglecto ad famulandum cum
conservis averti?*

Idem admiratus Augustinus: *Tolerat Deus, inquit,
tot corda precantium, & diversas res cogitantium. omitto
dicere, & noxias; omitto dicere aliquando perversas & ini-
micas Deo: ipsas superfluas cogitare injuria est ejus, cum quo
loqui coeperas. Oratio tua locutio est ad Deum. Attentionem
Deus & diligentiam in rebus omnibus amat, maximè
verò in precibus. Quis enim est homo, ait idem Augusti-
nus, cum quo si amicus ejus coeperit colloqui, & noluerit ille
respondere collocutioni ejus, & viderit eum averti à se, &
aliud loqui ad alium, qui hoc ferat? Aut si forte interpelles ju-
dicem, & constituas eum loco, ut te audiat, & subito, cum ad
eum loqueris, dimittas eum, & incipias fabulari cum amico
tuo, quando te tolerat? Vir quidam sanctus seipsum
admiratus: Ah Domine, inquit, quantum patior,
cum stans in oratione cogito de caelestibus, & sta-*

tim se mihi offert integer cogitationum carnalium
exercitus?

Idcirco quod Ephrem monet: Arguat seipsum ho-
mo; & ipse sibi dicat: *Vis loqui cum Deo? attende
de panoplia
spirituali*
sis. Vis audiri? teipsum prius, quid loquaris, audi.
Nec sic properes, ne frustra ores.

Turpissimum est, si quis profiteatur se scribam, ver-
sus tamen flexuosos & curvos pingat, plurimas lituras
faciat, charum atramento spargat, multa eradat, &
paene plura delcat, quam scribat. Hic scriba imperiti-
simus, est homo in oratione non attentus. En lineas
curvas & inaequales, en characteres deformes, en tot
alienas, tot impuras cogitationes, en tuam orantis osci-
tantiam; nam dum oras modò circumspicis, modò
garris, modò dormis, sic magnam partem deles, aut
eradis, quod scribis.

Monitum vetus & optimum est: Agenda bene age.
Quod hic cum primis valeat, *Vis orare? rectè ora.*
Non linguam solum, sed & animum ad preces evo-
ca. Augustinus id praeclare docens: *Cum laudatis
Deum, inquit, totum laudate, cantet vox, cantet vita, can-
tent facta. Toti Deum laudate. Noli bonae cantinelae
tuae obstreperere moribus malis. Oratio bona, sed mala
est evagatio in oratione. Ideo Cyprianus serio com-
mendans: Incumbere, inquit, ad preces toto corde debe-
mus; nec quidquam hinc animus, quam id solum cogitet, quod
precat. Quae autem segnitates est alienari, & capi inepris co-
gitationibus & profanis, cum Dominum deprecaris, quasi sit
aliud, quod magis debeas cogitare, quam quod cum Deo loqua-
ris? vis Deum esse memorem tui, cum tu ipse memor tui
non sis? Maxima pars orationis, attentio.*

CAPVT IV.

Evagationum animi quanam origines sint
remota?

Hebraeus vates Elias (quod Regum fasti memo-
rante) cum Baalis sacrificulis, sacrificando cer-
tans, edificavit altare in nomine Domini, fecit, quae aqua du-
ctum in circuitu altaris, in quo ligna coeposuit, divisit, mem-
bratim bovem lignis imponendum. Iussit quae omnem victi-
mam perfundi aquis tertium. Ipse demum Elias ho-
locaustum oratione animans: *Domine Deus, inquit, ostē-
de hodie, quia tu es Deus Israël, & ego servus tuus. Exaudi me,
Domine, exaudi me. Mox ignis supernè ruit, & victi-
mam cum lignis & saxis consumpsit. Hoc altari E-
liae Academia quaedam pro insignibus suis vivit, cum
inscriptione LITATVR. Inferiùs adjunctae voculae,
NON ALIVNDE.*

Hac profectò imagine oratio, de qua loquimur,
insigniter ob oculos constituitur. Cor hominis or-
antis est altare: Lingua preparatio ad orationem.
Victima, oratio pla. Desfluente aquae, cogitatio-
nes alienae, sed repulsae. Ignis, orandi ardor. Hinc
è caelo accensus aquas exorberet. Ita LITATVR hoc est, per
consumptis Evagationum aquis. Diximus superiori scilicet sacro
capite, quid sit animi Evagatio, seu usitata voce, Di-
stractio. Iam porrò illarum quinq; origines, quas
vocant, remotas, declarabimus.

§. I.

Mentis inter orandum evagationes, minus qui-
dem venustà, sed certè proprià voce Distrac-
tiones dicimus. Hae namque sunt, quae miseram
mentem, velut Metium Suffetium quadrigis in mil-
le partes distrahunt. Hoc igitur minus Latinum, sed
huic rei magis congruum vocabulum non asperna-
bitur.

G Prima

Bellarmin. in
Asensu me-
ris in Deum
gradu 14. c.
2. mibi pag.
321.

Aug. 10. 8.
in psal. 84.
ante med.
mibi pag.
385.

Idem ibid.

Prima di-
fractio-
origo:
Sollicitu-
dines &
Curæ.

Matth. 6. 6.
vers. 31.
Philip. 4. 6.
v. 6.

Ibidem.

Vide Cassian.
collat. 1. 9.
cap. 4.

Luc. 11. 21.
v. 34.

Voluntas
humana
cũ divi-
na confor-
matur
sollicitu-
dinum &
curarum
moribus
non confi-
citur.

Secunda
distrac-
tio origo:
Otium.

Cassian. lib.
10. collat.
sacr. c. 23.
Chrys. hom.
21. in epist.
ad Ephes. in
fine.

Prov. c. 24.
v. 30. & 31.

Mens ho-
minis o-
tiosi est
hortus in-
cultus.

Prima igitur Distraktionum origo. Sollicitudines & Curæ. Quisquis voluntatem suam non integrè conformat ad divinam, vix unquam sine distractio- num vehementi frenitu orabit. Is siquidem non inquietus tantum atque sollicitus, sed & anxius, Deo non satis nec ex integro fidet, omnia suis laboribus tribuet, semper agens & satagens, aliis at- que aliis curis semper exæstans. Hinc oratio minime attenda.

Christus verè cælestis Rhetor, contra sollicitudi- num tumultus septemplici argumento pugnat per Matthæum Evangelistam. Demum concludens: *Noctæ ergo, inquit, solliciti esse. Idem ingerens Paulus: Nihil, in- quit, solliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione petiti- ones vestra immoescant apud Deum.* Non vos morbi, non egestas non infamia, non carceres, non exilium, non ipsa mors angat. Et ejus rei causam apponit: *Dominus enim prope est.* Immortalis remuneratio, æternitas bea- tissima brevè se vestris infundet brachiis. Hæc curas pellat, & animum erigat ad futura. Pluma levissimum quid est, & volat etiam, cum vento agitur: at plu- ma madefacta & levitatem perdit & volatum: sic & animus humanus in altum evolare, cælum petere fa- cillimus, cum autem curis & sollicitudinibus vanis maderit, cum cibum & potum, vestem & habitatio- nem assidue cogitat, volare desinit, jamque miserè prægravatus in terrâ repit. Idcirco Christus providè monens: *Attendite vobis, inquit, ne forte graventur corda vestra in crapulâ & ebrietate, & curis hujus vitæ.* Aut orare non sinunt, aut non bene.

Corbiacensi monacho Leonardo, dum oraret, ser- pens in sinum correpsit. Hinc ille usque aded non ex- pavit, ut immobilis persisteret, dum precum fi- nem fecisset. Precibus finis tortuosum insidiato- rem ultro allocutus: *Quid tibi vis hospes, ajebat, si quid in me licentiæ à Domino accepisti, exere- tuæ me potestati non subducam. At anguis sicuti ofantem non terruit, sic etiam pati omnia paratum non læsit.*

Voluntas humana cum divinâ conformis, & ani- mus Deo fidens non unum tantummodo colubum, sed totum colubrorum agmen facile contemnit; sol- licitudinum & curarum moribus nunquam conficitur, omnem enim sollicitudinem & curam projecit in eum, cui fidit, quem adorat.

§. II.

Altera distractio- num origo, est Otium, quod du- plex. Aut nihil agere, aut agere, quod pæus sit Otio. Occupati nobis nonnunquam videmur, cum longè sanctius feriamur. Est, cum tempus ad tem- plum vocat, at nos ne nihil agere videamur, chartis ludere, per fenestras prospicere, transeuntes nume- rare, aut otiosissimè confabulari, vel cælicem ducere, ac poculis certare instituimus. Et hæc negotia dici- mus. Teste Cassiano prætorum Affectarum in Egyp- to dictum solenne fuerat: *Qui laborat, ab uno diabolo; otiosus à sexcentis, ab innumeris diabolis exagitur.* Chryso- stomus super instituendâ oratione disserens: *Non dor- mientibus nobis, inquit, dat auxilium Deus, sed laborantibus.* Nam adjutor non est otiosus, sed ejus qui ipse quoque operatur. Ad orationem rectè perficiendam singulari opus est gratiâ, quam Deus cessatoribus, ludionibus, fabulato- ribus, saltatoribus largiri non potest.

Salomon otiositatis malum ostensurus; *Per agrum hominis pigri, ait, transevi, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleverant urticae, & opererant superficiem ejus spi- nae.* Mens hominis otiosi velut hortus incultissimus lappas, lolium, urticas, adulterina femina, gramen in- expugnabile, herbas sterilissimas gignit. Et quomodo tandem hic homo rectè orabit? Nimirum, cum dormi-

rent homines, venit inimicus homo, & superseminat vitia. Vbi otium, ibi satanae lucrum maximum; otio- sus, diaboli theatrum.

Optimè dixit Cassianus: *Mens otiosi nihil aliud cogi- tare novit, quàm de se ac ventre.* Experimento autem probatum est, acediae impugnationem, non decli- nando, sed resistendo superandam.

Veteri apologo fertur rusticus cum curru & bo- bus luto altius hæsisse. Hic miser circumspicere, ca- put scabere, malam fortunam accusare, adjunctrices manus expectare, pectus plangere, demum in genua ruere, & dextram Herculis implorare. Ad- fuit vocatus Hercules, sed hominem increpitans: *O piger, inquit, sic currum non extrahas: Ahi, manus admolire, boves urge, currum promove; ita dii aderunt vocati, & juvabunt; pigros non juvant.*

Non solis profectò precibus agitur, laborandum est: neque verò solis laboribus quidquam proficitur; precandum est. Pigrè otiosi, & rectè orare nullâ unquam amicitia poterunt conjungi. Iurati hostes sunt otium & oratio.

Ad otium spectant cognata duo vitia: Intempe- rans somnus, & neglectus ordo. Quies corporis per- mittenda, sed moderata; prolixior somnus nec sa- lubris, nec honestus. Optatum pabulum est pigriti- æ; in multam lucem stertere. Nec præclarum ali- quid expectes ab homine somni amante. Quot hor- rarum somnus permitti possit, ætas & valetudo in- terroganda. Eadem lex omnibus non potest figi. Sapientum hæc tenus sententia fuit, septem hora- rum spatium, veram somni mensuram esse homi- ni adulto. Heu miseri! vix quartam partem vitæ nostræ vivimus: si dematur quod mensæ, quod relaxationi, quod colloquii, otio, lusus, som- no conceditur, vix demum pars quarta vitæ re- maretur. Ita vir octogenarius viginti annis vixisse dici poterit.

Idcirco somnus & animi relaxatio, non quantum placet, sed quantum satis est, itaque ad mensuram ad- hibenda. Nam uti de pecuniis malè vel bene expen- sis, ita & de his ratio reddenda est Deo. Pessimè rati- ocinor, si dicam: *Mea est hæc pecunia; prout vo- lo, eam expendo.* Nec multò rectius dixerim: *Mi- hi dormio, mihi vigilo; ergo quantum lubet, dor- miam.* Fatuum enthymema. Nam uti jactura est aliquot florenos dilapidare, ita dispendium est pec- uniariâ jacturâ gravius, aliquot horas superfluo somno perdere. Brevi avertit judex, qui imperet: *Redde ratio- nem villicationis tuæ.*

Alterum, quod otio favet, neglectus ordo & confusio est. In re familiari administrandâ non pul- chrum tantum, sed & utile ac necessarium est, suo quavis tempore fieri: statæ sint horæ, quibus sur- gendum & cubitum eundem, quibus prandendum & cenandum, quibus laborandum & orandum. Vbi oratio exulat, ibi nec oratio regnat. Immodera- tio vitæ non solum malam facit orationem, sed sæ- pe nullam.

Rex David gravissimis regni negotiis attentus, de die nihilominus septies in preces effusus; *Septies, in- quit, in die laudem dixi tibi.* Sed & mediâ nocte sur- gebat ad confitendum Domino. Daniel è summis Principibus Regis Darii, suis potissimum curis ad- ministrabat regnum, nihilominus tribus temporibus in die flebat genua sua, & adorabat, confitebaturque coram Deo suo, sicut & antè facere consueverat. Ergo cui curæ ac cordi est oratio, immoderationem vitæ ode- rit & otium. Sed pergium.

§. III. Tertia

Matth. 13. 25.
Cassian. lib. 10. collat. 1. 9. cap. 4.
Luc. 11. 21. v. 34.
Luc. 11. 21. v. 34.
Psal. 118. v. 164.
Dan. 6. 10. v. 10.

§. III.

Tertia di-
fractioni
origo:
Confusa
negotiorum
mole:
Ex dicitur 6,
vers. 9.

Tertia distractionum origo est, Confusa negotiorum moles. Diabolus hac in re Pharaonem emulatur. Aegyptius Rex iste cum audisset Israelis populum sacrificia cogitare, & abitum moliri: Opprimatur, inquit, operibus. Ad hunc omnino modum plurimi merguntur luto, & occupationum mole sic obruantur, ut aut tempus, aut certe animum non habeant orandi. Hinc illae voces eorum: orent monachi; crebris ego precibus invigilans non possum. Ita tres illi ad epulum grande invitati, se adeo non vacare aebat, ut nec epulo quidem interesse permisisse duxerint. Huic quidem boves, isti villa, uxor tertio tantum temporis non videbatur permittere, ut ad instructissimam cenam se listerent. Non aliter illi, qui rarius orant, seipos divinis colloquiis excludunt, paullatim non nisi terram & carnem sapiunt, in rebus salutis insensiles fiunt, homines atidissimi; qui licet in templo sint, eis tamen fabulari suavius est, quam precari. His jure merito quotidie occinendum: Quid prodes homini, si mundum universum lucratur, anime vero suae detrimentum patitur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Etsi horis singulis philippoes decem lucrari queat, quid tum? veniet hora, quae omnem negotiorum molem & quidquid lucri congestum excutiet manibus, velis nolis vacandum est morti; nisi forte tu solus negotiorum mole sis repulsurus mortem? sed constat haec tenus mortalium nemini defuisse spatium moriendi. Negotia igitur sic tractanda sunt; prout nos divinus Paulus instruit: Hoc itaque dico, fratres, tempus breve est: reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur, & qui emunt, tanquam non possiderent. Homines ejusmodi πολυπραγμονες, & omnia agentes saepius cogitent, quod Dominus suae hospite dixit: Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Finem scilicet sibi praestitutum assequi, & per Dei laudes ad Deum ascendere.

Mat. 6. 16.
vers. 26.

1. Cor. 7.
vers. 29.

Luc. 10.
vers. 41 & 42.

Sollicitudo non vexat solum, sed suffocatur.

Eccl. 4. 47.
vers. 6.

Demon quos otio non potest, negotiis a Deo avertit:

Cassian. col. lat. cap. 9. initio.

Supremus Rex non nisi ob graviorem causam ingeminat voces. Moses cum ille totus in pascuis conquirendis esset, compellavit: Moses, Moses, Samuel soporemersum in clamavit. Samuel, Samuel. Saul ad caedes properantem duplicata voce corripuit: Saule, Saule. Ita Christus, Martham ab operosa nimium sollicitudine revocans: Martha, Martha, inquit, turbaris erga plurima. Sollicitudo non vexat solum, sed & suffocat; non vult Deus is animum impendi, quae ipse non imperat. Sed hoc mihi munus, inquis, commisit Deus, hoc onus ipse imposuit. Cave Deum falso accusas, quod ille in has negotiorum voragines te adduxerit: tu tibi ipse dux fuisti.

Ezechielem olim Angelus in aquas perduxerat, quae primo ingressu talos, deinde genua, umbilicum denique contigerant. Hic vetuit eum caelestis ductor progredi, & seduxit illum, & convertit ad ripam torrentis. Si te, quisquis es, occupationum tuarum aquae ad usque umbilicum sepeliant, ohe satis est; si plegramque omnem diem negotiis assignes, non adeo reclamabimus; sin autem nihil orationi, nihil Deo tribuas, ohe nimis exiguum est. Haec demonis ingeniosa avortitricis est, quos otio non potest, negotiis a Deo avertit.

Ioannes Cassianus immodicas occupationes perfringens: Probatissimus seniorum, inquit, cuiusdam fratris cellam transiit, viditque absentem illi aethiopem. Hi duo junctis confertisq; manibus saxum gravi malleo contundebant. Monachus aliquoties malleum ponere, & ad orationem redire cogitavit, cum eu aethiops denuo ad opus animans injuriam laboris non sentire justit. Miratus senex impigerimam diaboli vastitatem, & istud ipsum tugurium ingressus: Quid operis, ait,

Tom. II.

A hic urges? Cui monachus: Durissimum, inquit, hoc saxum aptamus fabricae, vixque illud secare potuimus. Has voces senex continuo excipiens: Bene dixisti, ait, vix potuimus. Nam solus non eras, cum illud caederes. Et una exposuit, quem vidisset ejus operis ad stare socium, monuitque gravissime ne sua seria ludo, ne orationem labori, nec caelum posthaberet tarrato. Laborandum quidem, sed absque orationis dispendio; ita deinceps Martham ageret, ne Magdaleam excluderet. Suum omnibus tribuendum tempus. Subinde nimios labores tam esse noxios, quam nullos.

Et videte lacrymabilem Salomonis ruinam. Post extractum templum, nescio, quas molitiones alias exortus, domum salus, regium praetorium, custodiam armorum, solium orbi admirandum struxit. Accessit vagus foeminarum amor: his curis extra se positus conscientiae rationes conturbavit, & Dei gustum amisit. Hinc sensus multa cogitans ac depressus, & anima aggravata.

Quocirca duas tibi ulnas porrigo: una teipsum & injunctum tibi munus, ad tuas vires & ad animi tui salutem commetire. Altera aeternis ulna est, hanc rebus creatis omnibus studiosae applica. O quantum has illa excidit! vide igitur, ut tuos labores ita dispenses, ne orationis pensum Deo subtrahas, & beatam aeternitatem perdas.

B

Ideo laborandum, quidem, sed absque orationis dispendio.

Ap. cap. 9. vers. 15.

§. IV.

Quarta distractionum origo, sunt Confabulationes & colloquia supervacanea. Quemadmodum nobile unguentum odorem perdit, si pyxidi operculum desit, ita spiritus precum evanescit, ubi os sine lege garrit. Plerumque frigent orationes, ubi valent fabulae & vani sermones. Si otium humanam mentem sic afficit, ut ea penitus ad orandum torpeat, quantum magis prava colloquia preces turbabunt & impedient? Si quis supplicium advolvatur tibi ad genua, sed manibus atretet fordidissimis, quae paullò ante merferit ludo, & necdum absterfas adferat, ceremoniam iis adhibiturus & facturus delicias, quis hunc talem oratorem a se non repellat? Hoc Chrysostrmus explicatissime tradens: orandum quidem tibi est, inquit, sed non formido, neque ita deturpato. Ingemisce, largas effunde lacrymas, misericorditer pauperibus de tuis offeras, si injuriis cuiquam es, satisfacias abunde, reconcilia te illi, & ne magis oratione tua Deus irretetur, detege linguam oraturus. Nam si quis pedes tuos manibus stercore fordidatis tangeret supplicando, non modò non exaudires, verum etiam calcibus expelleres. Quomodo igitur audes hoc modo Deum orare? nam qui orat, quasi manu lingua utitur, quae genua Dei supplicando attingit. Nolite igitur illam maculare, ne Deus ad vos dicat: Si multiplicaveritis deprecationem, non exaudiam vos. Magis igitur quam pupillam oculi linguam tuam custodis.

Non minus praeclare dicit Beda: Multum juvat orationis puritatem, si in omni loco vel tempore, nos ab actibus temperemus illicitis: si semper ab otiosis fermocinationibus auditum pariter castigemus & linguam: quaecumque enim saepius agere, loqui, vel audire solemus, eadem necesse est, saepius ad animum, quasi solitam propriamque recurrant ad sedem: & sicut sues immunda volutabra, columbae limpida solent frequentare fluenta; sic animum cogitationes impure inquinant, sancta ad orationem excitant.

Vt igitur rectè colloquaris cum Deo, cave praemittas prava cum hominibus colloquia. Nam talis in ipsa eris oratione, qualis ante ipsam fueris. Quod Cassianus insigniter executus: Quidquid ante orationis horam, inquit, anima nostra conceperit, necesse est, ut orantibus nobis per ingestioem recordationis occurrat. Quamobrem quales

orantes

Quarta distractionis origo: Confabulationes & colloquia supervacanea.

Chryst. 10. 22. hom. 52. in c. 15. Mat. mibi pag. 386.

Beda de 12. pto Salom. Quid juvet orationis puritatem.

Cassian. col. lat. 9. c. 3. med.

Ante oratione omnes impuras cogitationes extrudere debemus. orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus parare debemus. Ex precedente enim statu mens atque animus in supplicatione formatur. Et igitur quidquid orantibus nobis volumus ut irrepat, ante orationem de aditis nostris peccatoris extrudere studeamus. Evagationum cogitationum mater, confabulatio.

§. V.

Quinta distractio-nu origo: Animi amaritudo, ira, tristitia, odium, similesque vitiosi affectus.

Quinta distractionum origo, Animi amaritudo, ira, tristitia, odium, similesque vitiosi affectus. Pura oratio mel est de caelo, ut igitur huic melli sit locus, fel expue. Augustinus dicere solebat: Vides, quia cor tuum vas plenum est felle; ideo si cupias id impleri melle, necessarium est, ut prius effundas omne fel. Os plenum pulve, loqui non potest, cor plenum amaritudine non potest orare.

Cibos sumere, dum inflama-tior ira hominem excercet, vitiosus est:

Incredibile dictum est, quam noxium sit valetudini, mensam accumulare, & cibos sumere, dum vel gravior tristitia, aut inflammator ira, aut potentior ejulscemodi maligniorque affectus hominem exercet: eo namque tempore alimentum transit in venenum, & quod cibis esse creditur, virus est. Tunc igitur longè satius, impransam & incenatum perdurare, quam corpus opplere cibo mox transitorio in toxicum.

Sic animus affectione deterior occupatus non sine noxa orabit.

Haud aliter animus affectione deterior occupatus, seu illum ira & exandescencia, seu moestitia, seu ambitio, seu libido, sive avaritia, sive alia cum amaritudo inficiat, non sine noxa orabit. Cum enim oratio sit animae refectio, amaritudine vacet animus, si sit nutriendus. Propterea Christus affectu simili laborantem ab altari removens: Relinque, ait, ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Animus tali amaritudine infectus nil bonae orationis stillabit. Vis ali melle? fel prius evome. Pone iram, libidinem abdica, teque ab omni amaritudine expurga. Quod &

Matt. c. 5. v. 24.

1. Tim. c. 2. vers. 8.

Petrus graviter praecipiens: Volo viros, inquit, orare in omni loco, levantes puras manus sine ira & disceptatione. Non bene conveniunt, nec in una sede moratur oratio pura, & affectio maligna. Nequit curari vulnus, dum aut glans plumbea, aut ferri cuspis, aut integrum telum haeret in vulnere; haec prius extrahantur, dein Tara-plasma parti laesa accommodetur: ita etiam si vel apicula reliquerit aculeum in membro, quod faucia vit, aculeus ante auferendus, quam illiniendum oleum: pari prorsus modo, quamdiu amaritudo ulla cor infederit, tandiu fragantissimum orationis unguentum nil proderit. Purae manus in oratione levandae sine ira & disceptatione.

Quid faciendum ei qui recte orare desiderat.

Quisquis igitur recte orare desiderat, vanas sollicitudines repellat, otium fugiat, negotiorum mole se opprimi non sinat, optimas horas non gerris & nugis frangat, animum ab omni maligniore affectu liberum adferat. Ita LITATUR. Haec sacra his constant impendiis.

CAPUT V.

Evagationum animi quoniam origines sint propinqua.

Lvcianus tam suorum irrisor, quam Christianorum, fingit Deum supremum Iovem, ad ingentem caeli fenestram hora una quotidie adsidere, sui que copiam facere, dicturis partibus aut aliquid rogaturis. Quisquis opportunam hanc horam aucupari novit, & suam facere, quidquid rogat, impetrat; qui horam hanc neglexerit, verba precisque incallum fundit. Cum autem Iupiter non certam servet horam, incerta vero sit hominibus ignota, inde fit, ut paucissimorum preces sint ratae. Ita profici hoc fabularum involu-

cro sapienter monuerunt, horis omnibus orandum, quando non constet, qua hora Deus statuerit aures orantibus dare.

Deus noster Rex caeli & terrae horis omnibus, inter diu noctuque paratissimas nobis dat aures, nec tantum audit quod petimus, sed & petitionibus nostris annuit, modo non noxia petamus, nec inhonesta. Porro illud praecipue nobis spectandum; ut loco Deum opportuno adeamus. Hoc ajo: locuturus cum Deo, Deum sibi statuat praesentissimum, nec ab eo quem rogat, oculos unquam, quantum fieri potest, amoveat. Hic impetrandi modus est opportunissimus: hoc oculis divinis placet. Atqui hoc oratio minus attenta neutiquam observat, hinc jure fert repulsam. De oratione hac coepimus verba facere. Explicatum est, quid oratio, quid in oratione distractio, quae distractionum remotae sint origines. Nunc porro quotuplex distractio, & quae distractionum propinqua sint origines, explicandum.

§. I.

Theologis passim triplex statuitur evagatio seu distractio, Invita, Negligens, Voluntaria. Prima dicitur Invita, cum orantem alia quidem atque alia cogitationes turbant, sed invitum & reluctanter. Nam hic talis quam primum animadvertit in animum suum cogitationes a precibus alienas inserpere, mox eas repellit & excutit, nec sine dolore ac gemitu. Non facile peccat, qui tam sedulo adversus satanae suggestiones vigilat.

Triples statuitur distractio Invita, Negligens, & Voluntaria.

Illa Negligens vocatur, cum quis oscitanter orat, & remisso animo, cogitationum suarum pessimus custos. Quod inde fit, quando animum ad preces non praeparat, neque serius est, in re tam seria, non enim laborat, ut haec precum impedimenta rejiciat. Exemplo demonstratur id, quod dicimus. Adsidet aegrotos sanus, qui muscas abigat. Verum hic muscarum Vespasianus sub officio tam leni paulatim nictare incipit, & modò muscarum flabellum tollit, modò graves oculos claudit, & toto annuit vultu; jam iterum movet brachium, sed languidissimo conatu, jam iterum dormitat, totumque ruit oppressum somno caput: jamque denud evigilat, & flabellum concutit, velut uno spiritu jugulaturus omnes muscas. Non diu durat hic impetus, brevi & manus, & oculi, & caput in somnum desuunt, ita redeunt muscae, unde fuerant abactae. Hic quidem fugat muscas, & non fugat; officio fungitur, sed pigerrime, adeoque non fungitur: ita prorsus qui orat, nec tamen in distractiones impigre pugnat; ita bonus dormitat Homerus, & modò has, modò illas cogitationes in animum illabi non vetat: resistit subinde aliquantulum, sed conatu flaccido & inertis: ita vincitur. Quò autem est major haec negligentia, tantò gravior, ea tamen plerumque non letalis.

Romano hic Caesar muscas sanas figere solent.

Tertia distractio dicitur Voluntaria, cum pæne sola garris lingua, mens domi non est, sed in omnes Orbis partes evagatur. Pessimus hic orator alienas quidem cogitationes sentit, sed non rejicit; videt hostem, sed illi sese non opponit: diaboli suggestiones fati advertit, sed eas non excutit; cum Deo loqui & orare creditur, sed ille cum quibusvis transeuntibus fabulatur. Hoc grave delictum est, & naturam suam letale. Quisquis enim sic orat, quid oret ignorat, atque sic debitam Deo reverentiam negat. Hinc Theologorum scito, qui die festo tam alienus a precibus, aut in iis tam vagus rei divinae interest, aut preces ex debito recitandas sic fundit, obligationi non satisfacit. Atque haec distractionum differentiae sunt. Origines earum propinqua subjungimus.

Alienus a precibus, qui preces ex debito recitandas sic fundit, obligationi non satisfacit.

§. II. Prima